25/05/2021

Η Μεσοπεντηκοστή

/ Γνώμες

Ρένος Κωνσταντίνου, θεολόγος

Την Τετάρτη μετά την Κυριακή του Παραλύτου πανηγυρίζει η Εκκλησία μας μία μεγάλη δεσποτική εορτή, την εορτή της Μεσοπεντηκοστής. Τα βυζαντινά χρόνια, η εορτή της Μεσοπεντηκοστής ήταν μια λαμπρή εορτή της Μεγάλης Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και συνέτρεχαν κατ' αυτήν πλήθη λαού. Η γιορτή αυτή είχε δικό της Τυπικό στο Βυζάντιο και τελείτο με κάθε λαμπρότητα, και επισημότητα.

Αλλά και στο Πεντηκοστάριο, βλέπει κανείς σήμερα τα ίχνη της παλαιάς της λαμπρότητας. Παρουσιάζεται σαν μία μεγάλη δεσποτική εορτή, με τα εκλεκτά της τροπάρια και τους διπλούς της κανόνες, έργα των μεγάλων υμνογράφων, του Θεοφάνους και του Ανδρέου Κρήτης, με τα αναγνώσματά της και την επίδραση της στις προ και μετά από αυτήν Κυριακές και με την παράταση του εορτασμού της επί οκτώ ημέρες κατά τον τύπο των μεγάλων εορτών του εκκλησιαστικού

έτους.

Το θέμα της εορτής της Μεσοπεντηκοστής είναι καθαρά εορτολογικό και θεωρητικό. Η Τετάρτη της Μεσοπεντηκοστής είναι η 25η από του Πάσχα και η 25η προ της Πεντηκοστής ημέρα. Σημειώνει το μέσον της περιόδου των 50 μετά το Πάσχα εορτάσιμων ημερών. Είναι δηλαδή ένας σταθμός, μία τομή. Χωρίς δηλαδή να έχει δικό της θέμα η ημέρα αυτή συνδυάζει τα θέματα, του Πάσχα αφ’ ενός και της Επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος αφ’ ετέρου, και «προφαίνει» την δόξα της Αναλήψεως του Κυρίου, που θα εορτασθεί μετά από 15 ημέρες. Ακριβώς δε αυτό το μέσον των δύο μεγάλων εορτών έφερνε στο νου και ένα εβραϊκό επίθετο του Κυρίου, το «Μεσσίας». Μεσσίας στα ελληνικά μεταφράζεται Χριστός. Αλλά ηχητικά θυμίζει το μέσον. Έτσι και στα τροπάρια και στο συναξάρι της ημέρας η παρετυμολογία αυτή γίνεται αφορμή να παρουσιασθεί ο Χριστός σαν Μεσσίας – μεσίτης Θεού και ανθρώπων, «μεσίτης καί διαλλάκτης ἡμῶν καί τοῦ αἰωνίου αὐτοῦ Πατρός». «Διά ταύτην τήν αἰτίαν τήν παροῦσαν ἑορτήν ἑορτάζοντες καί Μεσοπεντηκοστήν ὀνομάζοντες τόν Μεσσίαν τε ἀνυμνοῦμεν Χριστόν», σημειώνει ο Νικηφόρος Ξανθόπουλος στο Συναξάρι.

Μετά το θαύμα που έκαμε ο Χριστός στον παράλυτο, οι Ιουδαίοι, σκανδαλισμένοι δήθεν για το Σαββάτου (διότι πράγματι, Σάββατο θεράπευσε ο Κύριος τον παράλυτο), Τον καταδίωκαν και ζητούσαν να τον σκοτώσουν. Για το λόγο αυτό ο Ιησούς έφυγε από τα Ιεροσόλυμα και πήγε στη Γαλιλαία, όπου και διέμενε στα όρη της περιοχής εκείνης με τους μαθητές Του. Εκεί έκανε το υπερφυές θαύμα του πολλαπλασιασμού των πέντε άρτων και των δύο ιχθύων, και έφαγαν και χόρτασαν πέντε χιλιάδες άνδρες, χωρίς να υπολογίζονται στον αριθμό αυτό γυναίκες και παι-διά. Μετέπειτα, κατά την εορτή της Σκηνοπηγίας (ήταν δε και αυτή μεγάλη εορτή των Ιουδαίων), ο Ιησούς ανέβηκε και πάλι στα Ιεροσόλυμα και περπατούσε στα κρυφά. Στο μέσο όμως της εορτής ανέβηκε στο Ναό και δίδασκε· και όλοι έμεναν έκπληκτοι από τη διδαχή. Η ευαγγελική περικοπή, που εξελέγη για την ημέρα αυτή (Ιω. 7, 14-30) αναφέρεται στη διδασκαλία αυτή του Χριστού και το διάλογο του με τους Ιουδαίους. Μεσούσης της εορτής του Ιουδαϊκού Πάσχα ο Χριστός ανεβαίνει στο ιερό και διδάσκει. Η διδασκαλία Του προκαλεί τον θαυμασμό, αλλά και ζωηρά αντιδικία μεταξύ αυτού και του λαού και των διδασκάλων. Αυτός που ενώ δεν έμαθε γράμματα κατέχει το πλήρωμα της σοφίας, γιατί είναι η Σοφία του Θεού η οποία δημιούργησε τα Σύμπαντα. Άλλωστε ο Χριστός είναι «Θεού Σοφία και Δύναμις». Ακριβώς από αυτόν τον διάλογο εμπνέεται μεγάλο μέρος της υμνογραφίας της εορτής. Εκείνος που διδάσκει στον ναό, στο μέσον των διδασκάλων του Ιουδαϊκού λαού, στο μέσον της εορτής, είναι ο Μεσσίας, ο Χριστός, ο Λόγος του Θεού. Αυτός που αποδοκιμάζεται από τους δήθεν σοφούς του λαού Του είναι η του Θεού Σοφία.

Την ημέρα αυτή της Μεσοπεντηκοστής κανονικά εορτάζουν και όσοι Ναοί είναι αφιερωμένοι στην του Θεού Σοφία.